

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Confessio Fidei Exhibita Invictiss. Imp. Carolo V. Cæsari
Aug. in Comicijs Avgvstæ. Anno M. D. XXX.**

Melanchthon, Philipp

Vitebergæ, 1542

VD16 C 4714

De Dilectione Et Impletione Legis.

urn:nbn:de:hbz:466:1-35748

DE DILECTIONE ET

certam & firmam consolationem pijs mentibus. Et oportet in Ecclesia extare doctrinam, ex qua concipiant pijs certam spem salutis. Nam aduersarij infeliciter consulunt hominibus dum iubent dubitare, Vtrum consequantur remissionem peccatorum. Quomodo in morte sustentabunt se isti, qui de hac fide nihil audiuerunt, qui putant dubitandum esse, Vtrum consequantur remissionem peccatorum. Præterea necesse est retineri in Ecclesia Christi Euangelium, hoc est, promissionem, q̄ gratis propter Christum remittuntur peccata, id Euangelium penitus abolent, qui de hac fide, de qua loquimur, nihil docent. At Scholastici ne uerbum quidem de hac fide tradunt. Hos sequuntur aduersarij nostri, & improbant hanc fidē. Nec uident se totam promissionem gratuite remissionis peccatorum, & iusticiæ Christi abolere improbata hac fide.

DE DILECTIONE ET IM- PLETIONE LEGIS.

HIC obijciunt aduersarij. Si uis ad uitam ingredi, serua mandata. Item, Factores legis iustificabuntur, & alia multa similia de lege, & operibus ad quæ priusquam respondemus dicendum

IMPLETIONE LEGIS.

31

dum est, quid nos de dilectione, & impletione legis sentiamus. Scriptum est apud Prophetam. Dabo legem meam in corda eorum. Et Roma. 3. ait Paulus, legem stabiliri non aboleri per fidem, Et Christus ait. Si uis ingredi in uitam, serua mandata. Item, Si dilectionem non habeam, nihil sum. Hæ sententiæ & similes testantur, q̄ oporteat legem in nobis inchoari, & magis magisq; fieri. Loquimur autem non de ceremonijs, sed de illa lege, quæ præcipit de motibus cordis, uidelicet de Decalogo. Quia uero fides affert spiritum sanctum, & parit nouam uitam in cordibus, necesse est, q̄ pariat spirituales motus in cordibus. Et qui sint illi motus ostendit Propheta cum ait. Dabo legem meam in corda eorum. Postquam igitur fide iustificati & renati sumus, incipimus Deum timere, diligere, petere, & expectare ab eo auxilium, gratias agere & predicare, & obedire ei in afflictionibus. Incipimus & diligere proximos, quia corda habent spirituales & sanctos motus.

Hæc non possunt fieri, nisi postquam fide iustificati sumus, & renati accipimus spiritum sanctum. Primum, quia lex non potest fieri sine Christo. Item, Lex non potest fieri sine spiritu sancto. At
spiritus

DE DILECTIONE ET

Spiritus sanctus accipitur fide, iuxta illud Pauli, Galat. 3. Ut promissionem Spiritus accipiamus per fidem. Item, quō potest humanum cor diligere Deum dum sentit eum horribiliter irasci, & opprimere nos temporalibus & perpetuis calamitatibus. Lex autem semper accusat nos, semper ostendit irasci Deum. Non igitur diligitur Deus, nisi postquam apprehendimus fide misericordiam. Ita Demum fit obiectum amabile.

Quantū igitur ciuilia opera, hoc est, externa opera legis sine Christo, & sine spiritu sancto aliqua ex parte fieri possint, tamen apparet ex his quæ diximus, illa quæ sunt proprie legis diuinæ, hoc est, affectus cordis erga Deum qui præcipiuntur in prima tabula, non posse fieri sine spiritu sancto. Sed aduersarij nostri sunt suaues theologij, inuentur secundam tabulam, & politica opera, primam nihil curant, quasi nihil pertineat ad rem, aut certe tantum externos cultus requirunt. Illam æternam legem, & longe positam supra omnium creaturarum sensum atq; intellectum, Diliges Dominum Deum tuum ex toto corde, prorsus non considerant.

At Christus ad hoc datus est, ut propter eum donentur nobis remissio peccatorum, & Spiritus sanctus

sanctus, qui nouam & eternam uitam ac eternam
 iusticiam in nobis pariat. Primum ostendat Chri-
 stum, sicut Iohan. 16. scriptum est, Ille me clarifi-
 cabit, quia de meo accipiet & annuntiabit uobis.
 Deinde & alia dona afferat, dilectionem, inuoca-
 tionem, gratiarum actionem, castitatem, patienti-
 am &c. Quare non potest lex uere fieri, nisi ac-
 cepto spiritu sancto per fidem. Ideo Paulus dicit le-
 gem stabiliri per fidem, non aboleri, quia lex ita
 demum fieri potest, cum contingit spiritus sanctus.
 Et Paulus docet 2. Corinth. 3. uelamen quo facies
 Moisi tecta est, non posse tolli, nisi fide in Chri-
 stum, qua accipitur spiritus sanctus. Sic enim ait,
 sed usq; in hodiernum diem cum legitur Moyses
 uelamen positum est super cor eorum. Cum autem
 conuersi fuerint ad Deum auferetur uelamen, Do-
 minus autem spiritus est, Vbi autem spiritus Domi-
 ni, ibi libertas. Velamen intelligit Paulus, huma-
 nam opinionem de tota lege, Decalogo & ceremo-
 nijs, uidelicet q; hypocritæ putant externa & ci-
 uilia opera satisfacere legi Dei, & sacrificia &
 cultus ex opere operato iustificare coram Deo.
 Tunc autem detrahitur nobis hoc uelamen, hoc est,
 eximitur hic error, quando Deus ostendit cordi-
 bus nostris immundiciem nostram, & magnitudi-
 nem

DE DILECTIONE ET

nem peccati. Ibi primum uidemus nos longe abesse ab impletione legis. Ibi agnoscimus quomodo caro secura atq; ociosa non timeat Deum, nec uere statuat respici nos a Deo, sed casu nasci, & occidere homines. Ibi experimur nos non credere, q; Deus ignoscat, & exaudiat. Cum autem audito Euangelio & remissione peccatorum fide erigimur, concipimus spiritum sanctum, ut iam recte de Deo sentire possimus, & timere Deum, & credere ei &c. Ex his apparet non posse legem sine Christo, & sine spiritu sancto fieri.

Profitemur igitur q; necesse sit inchoari in nobis, & subinde magis magisq; fieri legem. Et complectimur simul utrunq; , uidelicet spirituales motus & externa bona opera. Falso igitur calumniantur nos aduersarij, q; nostri non doceant bona opera, cum ea non solum requirant, sed etiam ostendant, quomodo fieri possint. Euentus coarguit hypocritas, qui suis uiribus conantur legem facere, q; non possint prestare, quæ conantur. Longe enim imbecillior est humana natura, quam ut suis uiribus resistere diabolo possit, qui habet captiuos omnes, qui non sunt liberati per fidem. Potentia Christi opus est aduersus diabolum, uidelicet, ut
quia

quia scimus nos propter Christum exaudiri, & habere promissionem, petamus, ut gubernet & propugnet nos spiritus sanctus, ne decepti erremus, ne impulsus contra uoluntatem Dei aliquid suscipiamus, sicut Psalmus docet. Captiuam duxit captiuitatem, dedit dona hominibus. Christus enim uincit diabolum, & dedit nobis promissionem, & spiritum sanctum, ut auxilio diuino uincamus & ipsi. Et 1. Iohan. 3. Ad hoc apparuit filius Dei, ut soluat opera diaboli. Deinde non hoc tantum docemus, quomodo fieri lex possit, sed etiam quomodo Deo placeat, si quid fit, uidelicet non quia legi satisfaciamus, sed quia sumus in Christo. Sicut paulo post dicemus. Constat igitur nostros requirere bona opera. Imo addimus & hoc, q̄ impossibile sit dilectionem Dei, etsi exigua est, diuellere a fide, quia per Christum acceditur ad Patrem, & accepta remissione peccatorum uere iam statuumus nos habere Deum, hoc est, nos Deo curæ esse, inuocamus, agimus gratias, timemus, diligimus, sicut Iohannes docet in prima Epistola. Nos diligimus eum, inquit, quia prior dilexit nos, uidelicet, quia dedit pro nobis filium, & remisit nobis peccata. Ita significat præcedere filium, sequi dilectionem. Item fides illa, de qua loquimur, existit in pœnitenti-

E tia,

DE DILECTIONE ET

tia, hoc est, concipitur in terroribus conscientie, que sentit iram Dei aduersus nostra peccata, & querit remissionem peccatorum & liberari a peccato. Et in talibus terroribus & alijs afflictionibus debet hæc fides crescere & confirmari. Quare non potest existere in his qui secundum carnem uiuunt, qui delectantur cupiditatibus suis, & obtemperant eis. Ideo Paulus ait, Nulla nunc damnatio est his qui sunt in Christo Iesu, qui non secundum carnem ambulat, sed secundum spiritum. Item, Debitorum sumus non carni, ut secundum carnem uiuamus, si enim secundum carnem uixeritis, moriemini, sin autem spiritu actiones corporis mortificabitis, uiuetis. Quare fides illa que accipit remissionem peccatorum in corde perterrefacto, & fugiente peccatum, nõ manet in his qui obtemperant cupiditatibus, nec existit cum mortali peccato.

Ex his affectibus fidei excerpunt aduersarij unum, uidelicet dilectionem, & docent, q̄ dilectio iustificet. Ita manifeste apparet eos tantum docere legem. Non prius docent accipere remissionem peccatorum per fidem, Non docent de mediatore Christo, q̄ propter Christum habemus Deum propitium, sed propter nostram dilectionem. Et tamen
qualis

qualis sit illa dilectio, non dicunt, neq; dicere possunt. Prædicant se legem implere, cum hæc gloria proprie debeat Christò, & fiduciam priorum operum opponunt iudicio Dei, dicunt enim se de condigno mereri gratiam & uitam eternam. Hæc est simpliciter impia & uana fiducia. Nam in hac uita non possumus legi satisfacere, quia natura carnalis non desinit malos affectus parere, & si his resistit spiritus in nobis.

Sed quærat aliquis. Cum & nos fateamur dilectionem esse opus spiritus sancti, cunq; sit iusticia, quia est impletio legis, cur non doceamus, q; iustificet? Ad hoc respondendum est. Primum hoc certum est, q; non accipimus remissionem peccatorum, neq; per dilectionem, neq; propter dilectionem nostram, sed propter Christum sola fide. Sola fides, quæ intuetur in promissionem, & sentit ideo certo statuendum esse, q; Deus ignoscat, quia Christus non sit frustra mortuus &c. uincit terrores peccati & mortis. Si quis dubitat, Vtrum remittantur sibi peccata, contumelia afficit Christum, cum peccatum suum iudicat maius, aut efficacius esse, quam mortem & promissionem Christi. Cum Paulus dicat gratiam exuberare supra peccatum, hoc est, misericordiam ampliorem esse

E ij quam

DE DILECTIONE ET

quam peccatum, Si quis sentit se ideo consequi remissionem peccatorum, quia diligit, afficit contumelia Christum, & comperiet in iudicio Dei hanc fiduciam propriae iusticiae impiam & inanem esse. Ergo necesse est quod fides reconciliet, & ex iniusto iustum efficiat. Et sicut non accipimus remissionem peccatorum per alias uirtutes legis, seu propter eas, uidelicet propter patientiam, castitatem, obedientiam erga Magistratus &c. Et tamen has uirtutes sequi oportet. Ita neque propter dilectionem Dei accipimus remissionem peccatorum, & si sequi eam necesse est.

Ceterum nota est consuetudo sermonis, quod interdum eodem modo causam & effectus complectimur κατὰ σωματόδοχον. Ita Lucae septimo, ait Christus. Remittuntur ei peccata multa, quia dilexit multum. Interpretatur enim seipsum Christus, cum addit, Fides tua saluam te fecit. Non igitur uoluit Christus, quod mulier illo opere dilectionis merita esset remissionem peccatorum. Ideo enim clare dicit, Fides tua saluam te fecit. At fides est, quae apprehendit misericordiam propter uerbum Dei gratis. Si quis hoc negat fidem esse, prorsus non intelligit quid sit fides. Ex ipsa historia hoc loco ostendit,

eo ostendit, quid uocet dilectionem. Mulier uenit hanc afferens de Christo opinionem, quae apud ipsum quaerenda esset remissio peccatorum. Hic cultus est summus cultus Christi, Nihil potuit maius tribuere Christo. Hoc erat uere Messiam agnoscere, quaerere apud eum remissionem peccatorum. Porro sic de Christo sentire, sic colere, sic complecti Christum, est uere credere. Christus autem usus est uerbo dilectionis, non apud mulierem, sed aduersus Phariseum, quia totum cultum Pharisei, cum toto cultu mulieris comparabat. Obiurgat Phariseum, quod non agnosceret ipsum esse Messiam, et si haec externa officia ipsi praestaret, ut hospiti, uiro magno et sancto. Ostendit mulierculam, et praedicat huius cultum, ungenta, lachrymas &c. Quae omnia erant signa fidei, et confessio quaedam, quae uidelicet apud Christum quaereret remissionem peccatorum. Magnum profecto exemplum est, quod non sine causa commouit Christum, ut obiurgaret Phariseum uirum sapientem, et honestum, sed non credentem. Hanc ei impietatem exprobrat, et admonet eum exemplo mulierculae, significans turpe ei esse, quod cum indocta muliercula credat Deo, ipse legis doctor, non credat, non agnoscat Messiam, non quaerat apud eum remissionem peccatorum et sa-

DE DILECTIONE ET

latem. Sic igitur totum cultum laudat, ut sepe fit in scripturis, ut uno uerbo multa complectamur, ut infra latius dicemus in similibus locis, ut Date elemosynam & omnia erunt munda. Non tantum elemosynas requirit, sed etiam iusticiam fidei. Ita hic ait, Remittuntur ei peccata multa, quia dilexit multum, id est, quia me uere coluit fide & exercitijs & signis fidei, Totum cultum comprehendit. Interim tamen hoc docet, quod proprie accipiat fide remissio peccatorum. Etsi dilectio, confessio & alij boni fructus sequi debeant. Quare non hoc uult, quod fructus illi sint precium, sint propiciatio propter quam detur remissio peccatorum, qua reconciliet nos Deo. De magna re disputamus, de honore Christi, & unde petant bonæ mentes certam & firmam consolationem. Vtrum fiducia collocanda sit in Christum, an in opera nostra. Quod si in opera nostra collocanda erit, detrahatur Christo honos mediatoris & propiciatoris. Et tamen comperiemus in iudicio Dei hanc fiduciam uanam esse & conscientias inde ruere in desperationem. Quod si remissio peccatorum, & reconciliatio non contingit gratis propter Christum, sed propter nostram dilectionem, nemo habiturus est remissionem peccatorum, nisi ubi totam legem fecerit, qui

quia lex non iustificat, donec nos accusare potest. Patet igitur, cum iustificatio sit reconciliatio propter Christum, quod fide iustificemur, quia certissimum est sola fide accipi remissionem peccatorum.

Nunc igitur respondeamus ad questionem supra propositam, quare dilectio non iustificet. Recte cogitant aduersarij dilectionem esse legis impletionem. Et obedientia erga legem esset iusticia, si legem faceremus. Hactenus autem ostendimus quod ideo datae sint promissiones, quia legem non possumus facere. Eamque ob causam negat Paulus non ex lege iustificari. Aduersarij falluntur, quia in hac tota controuersia, nihil nisi legem intuentur. Neque enim potest aliter iudicare ratio humana, quam ex lege quaerendam esse iusticiam, quia obedientia erga legem sit iusticia. Sed Euangelium reuocat nos a lege ad promissiones, et docet, quod iusti reputemur, non propter obedientiam erga legem. Non enim satisfacimus legi, sed propterea quia donatur nobis reconciliatio propter Christum, Et hanc tantum fide accipimus. Priusquam igitur legem facimus, oportet accipere fide remissionem peccatorum et reconciliationem. Bone Deus quo ore audent nominare Christum, quo uultu audent aspice-

E iij   re ipsos

DE DILECTIONE ET

se ipsos Euangelij libros isti qui negant nos sola fide propter Christum consequi remissionem peccatorum?

Secundo, hæc ipsa legis impletio quæ sequitur renouationem, est exigua & immunda. Quamquam enim renouatio inchoata est, tamen herent adhuc in natura reliquie peccati, quæ semper accusant nos, nisi fide in Christum apprehendamus remissionem peccatorum, & sciamus nos habere accessum ad Deum, non propter nostram impletionem legis, sed propter Christum. Ideo illa legis impletio non est accepta propter seipsam, sed propter fidem.

Quare cum Paulus ait legem stabiliri per fidem, non solum hoc intelligi oportet, quod fide renati concipiant spiritum sanctum, & habeant motus consencientes legi Dei. Sed multo maxime refert & hoc addere, quod oportet nos sentire quod procul a perfectione legis absumus. Quare non possumus statuere quod coram Deo iusti reputemur propter nostram impletionem legis, Sed sentiendum est, quod iusti seu accepti reputemur propter Christum, non propter legem aut opera nostra, & quod hæc inchoata legis impletio placeat Deo, quia sumus in Christo,

sto. Item q̄ propter fidem in Christum non impute-
 tur nobis hoc quod deest impletioni legis. Hoc do-
 cet Paulus ad Galatas, 3. cum ait. Christus rede-
 mit nos a maledictione legis, factus pro nobis ma-
 ledictum, hoc est, lex damnat omnes homines. Sed
 Christus quia sine peccato subiit poenam peccati
 & uictima pro nobis factus est, sustulit illud ius le-
 gis, ne accuset, ne damnet hos, qui credunt in ip-
 sum, quia ipse est propiciatio pro eis, propter qua
 nunc iusti reputantur. In eandem sententiam scri-
 bit ad Colossenses. In Christo consummati estis,
 quasi dicat, Et si adhuc procut abestis a perfectio-
 ne legis, tamen non damnant uos reliquia peccati,
 quia propter Christum habetis reconciliationem
 certam & firmam, si creditis, etiam si haeret pec-
 catum in carne uestra. Longe enim supra nostram
 mundiciam, imo longe supra ipsam legem colloca-
 ri debent mors & satisfactio Christi nobis dona-
 ta, ut statuamus nos propter illam satisfactionem
 habere propiciam Deum, non propter nostram
 impletionem legis. Impia fiducia est, quae colloca-
 tur in nostram impletionem legis. Illa uero fiducia
 necessaria est, quae collocatur in satisfactionem
 Christi.

E v Tertio

DE DILECTIONE ET

Tertio. Sola illa res iustificat coram Deo, quae reddit pacatas conscientias. Donec enim conscientia fugit iudicium Dei, & irascitur Deo, non sumus iusti, & iustificati.

Porro sola fides reddit pacatas conscientias, iuxta illud. Iustificati ex fide pacem habemus. Item, Iustus ex fide uiuet, id est, fide uincit terrores mortis, fide erigitur & concipit gaudium & uitam. Idq; affert fides, non quia per se sit opus dignum, sed tantum quia accipit oblatam promissionem, nihil respiciens propriam dignitatem.

Sola igitur fides iustificat, & bona opera propter fidem placent. Quid contra hanc rationem aduersarij possunt afferre? Quid possunt contra manifestam ueritatem excogitare? Nam minor est certissima, q; opera nostra non possint conscientiam reddere pacatam, quando Deus iudicat & arguit nos, & ostendit nobis immundiciam nostram. Idq; Scriptura saepe inculcat, In Psalmo, Non intres in iudicium cum seruo tuo, quia non iustificabitur in conspectu tuo omnis uiuens. Hic simpliciter detrahit omnibus & quidem Sanctis ac
seruis

seruis Dei, gloriam iusticie, si non ignoscat De-
 us, sed iudicet & arguat corda eorum. Namq; q
 alibi gloriatur de sua iusticia, loquitur de causa
 sua aduersus persecutores uerbi Dei, non loquitur
 de personali mundicia, & rogat causam & glo-
 riam Dei defendi, ut Psalmo. 7. Iudica me Domi-
 ne secundum iusticiam meam &c. Et alibi. Iudica
 Domine causam meam. Rursus Psalmo 129. docet
 neminem posse sustinere iudicium Dei, si obseruet
 peccata nostra. Si iniquitates obseruaueris Domi-
 ne, Domine quis sustinebit? Et Iob 9. Verebar
 omnia opera mea. Item, Si lotus fuero quasi aquis
 niuis, & fulserint uelut mundissime manus mee,
 tamen sordibus intinges me. Et Prouer. 20. Quis
 potest dicere, mundum est cor meum? Et I. Ioan. 1.
 Si dixerimus q peccatum non habemus, ipsi nos se-
 ducimus, & ueritas in nobis non est. Et in ora-
 tione Dominica sancti petunt remissionem peccato-
 rum. Habent igitur & sancti peccata. In Numeris,
 Et innocens non erit innocens. Et Zacharias ait.
 Sileat a facie Domini omnis caro. Et Esaias. Om-
 nis caro foenum, & omnis gloria eius, quasi flos
 agri. Exiccatum est foenum & cecidit flos, quia
 spiritus Domini sufflauit in eo, id est, caro & iu-
 sticia

DE DILECTIONE ET

fiducia carnis non potest sustinere iudicium Dei. Et
Jonas inquit Capi. 2. Frustra observant uana, qui
misericordiam relinquunt, id est, Omnis fiducia est
inanis, præter fiduciam misericordiæ. Misericor-
dia seruat nos, propria merita, proprii conatus non
seruant nos. Hæ sententiæ & similes in scripturis
testantur opera nostra immunda esse, & indigere
misericordia. Quare non reddunt pacatas consci-
entias opera, sed misericordia apprehensa per fi-
dem.

Quarto. Christus non desinit mediator esse
postquam renouati sumus. Errant qui fingunt eum
tantum primam gratiam meritum esse, nos postea
nostra legis impletione placere & mereri uitam
æternam. Manet mediator Christus, & semper sta-
tuere debemus, q̄ propter ipsum habeamus placen-
tiam Deum, etiamsi nos indigni simus. Sicut Pau-
lus ait, Per hunc habemus accessum ad Deum per
fidem. Nostra enim impletio legis, ut diximus, est
immunda, quia natura nostra horribiliter est cor-
rupta. Ideo Psalmus inquit, Beati quorum remissa
sunt iniquitates. Quare remissione peccatorum
opus habemus, etiam cum bona opera habemus. Il-
la autem remissio semper apprehenditur fide, ita
Christus manet Pontifex & mediator. Placet igitur

tur illa legis impletio non propter se, sed quia fide apprehendimus Christum, & sentimus, nos habere Deum placatum, non propter legem, sed propter Christum.

Quinto. Si sentiendum esset, q̄ post renovationem oporteat nos acceptos fieri, non fide propter Christum, sed propter nostram impletionem legis, nunquam acquiesceret conscientia, sed ad desperationem adigeretur. Lex enim semper accusat, cum legi nunquam satisfaciamus. Id quod tota Ecclesia confitetur. Paulus enim ait, Non quod uolo bonum hoc facio, sed quod nolo, malum. Item, Mente seruius legi Dei, Carne autem seruius legi peccati. Quis enim satis diligit, aut satis timet Deum, quis satis patienter sustinet afflictiones a Deo impositas, Quis non saepe dubitat, Vtrum Dei consilio regantur res humane, Quis non saepe dubitat Vtrum a Deo exaudiatur, quis non saepe stomachatur, q̄ impij fortuna meliore utuntur quam pij, q̄ pij ab impijs opprimuntur, quis non irascitur iudicio Dei, cum uidetur nos abijcere, quis satisfacit uocationi suæ, quis diligit proximum sicut seipsum, quis non irritatur a concupiscentia? De his peccatis ait Psalmus, Pro hoc orabit ad te omnis sanctus. Hic sanctos ait petere remissionem peccatorum

torum

DE DILECTIONE ET

torum. Plus quam cœci sunt, qui malos affectus in carne, non sentiunt esse peccata, de quibus Paulus dicit. Caro concupiscit aduersus spiritum, Spiritus aduersus carnem. Caro diffidit Deo, confidit rebus presentibus, querit humana auxilia in calamitate, etiam contra uoluntatem Dei, fugit afflictiones quas iuxta mandatum Dei tolerare debebat, dubitat de Dei misericordia. Cum talibus affectibus luctatur spiritus sanctus in cordibus, ut eos reprimat ac mortificet, & inserat novos ac spirituales motus. Et Augustinus ait, Omnia mandata Dei implentur, quando quidquid non fit ignoscitur. Requirit igitur fidem, etiam in bonis operibus, ut credamus nos Deo placere propter Christum, nec opera ipsa per se digna esse quæ placeant. Et Hieronymus contra Pelagianos. Tunc ergo iusti sumus, quando nos peccatores fatemur. Et iusticia nostra non ex proprio merito, sed ex Dei consistit misericordia. Oportet igitur adesse fidem in illa inchoata legis impletione, quæ statuat nos propter Christum habere Deum placatum. Nam misericordia non potest apprehendi nisi fide. Itaque prorsus est doctrina desperationis, docere quod non sumus accepti fide propter Christum, sed propter propriam legis impletionem.

Ex his

Ex his omnibus satis apparet, q̄ sola fides iustificat, id est, primum consequitur remissionem peccatorum, & reconciliationem propter Christum, & q̄ sola fides regenerat. Nam sola fide spiritus sanctus concipitur. Deinde q̄ illa inchoata impletio legis nõ placeat per se coram Deo. Cum autem adhuc alibi, uidelicet in promissione Christi, querenda sit iustificatio, Cunctis sola fides efficiat pacatam conscientiam, necesse est, q̄ sola fides iustificet. Semper enim sentire debemus, q̄ non propter legem, sed propter Christum simus accepti. Non enim iustificamur ex lege, sed ex promissione. Et honor Christi nõ debet in legem transferri. Et cum initio iusti reputemur propter Christum, cum in eum credimus, non est sentiendum, q̄ abiecto illo mediatore, postea iusti simus nostra impletione legis. Et si necesse est renatos bene operari. Et uirtutes legis, quatenus obediunt legi, sunt iusticie, & eatenus hæc obedientia legis, iustificat iusticia legis. Sed hæc imperfecta iusticia legis non est accepta nisi propter fidem, nec potest conscientias reddere pacatas. Id tantum efficit fides quæ statuit, q̄ propter Christum Pontificem habeamus Deum propitium. In hac promissione querere debent piæ & perterrefactæ conscientie reconciliationem, & iustificationem

tionem

RESPONSIO AD

tionem, hac promissione debet se erigere ac sustentare, sicut docent haec uerba. Iustus ex fide uiuet. Significant enim q̄ fides iustificet, & ita iustificet, ut simul uiuificet, hoc est erigat & consoletur conscientias, & uitam eternam & gaudium in animo pariat.

RESPONSIO AD ARGV- menta aduersariorum.

Cognitis his fundamentis causa, uidelicet discrimine legis, ac promissionum, seu Euangelij, facile erit diluere ea quae aduersarij obijciunt. Citant enim dicta de lege & operibus, Dicta uero de promissionibus omittunt. Semel autem responderi potest ad omnes sententias de lege, q̄ lex non possit fieri sine Christo. Et si qua sunt ciuilia opera sine Christo, non placent Deo. Quare cum praedicantur opera, necesse est addere, q̄ fides requiratur, q̄ propter fidem praedicentur, q̄ sint fructus & testimonia fidei. Quid potest simplicius hac nostra doctrina dici? Necesse est enim ad cognoscenda beneficia Christi, discernere promissiones a lege. Ambiguae & periculosa causa multas & uarias solutiones gignunt. Vtrum est enim illud ueris